

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm. Bismillâhirrahmânirrahîm.

Elhamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn. Vessalâtü vesselâmü alâ Resûlinâ Muhammedin, Habîbi Kalbinâ ve Tabîbi Kulûbinâ, ve alâ âlihî ve sahbihî ecmaîn.

Allâhümme salli ve sellim alâ Seyyidinâ Muhammedin Hâtemi'n-Nebiyyîn, ve alâ cemîi ihvânihî mine'n-Nebiyyîne ve'l-Mürselîn, Seyyidinâ Âdem, Seyyidinâ İdrîs, Seyyidinâ Nûh, Seyyidinâ Hûd, Seyyidinâ Sâlih, Seyyidinâ İbrâhîm, Seyyidinâ Lût, Seyyidinâ İsmâîl, Seyyidinâ İshâk, Seyyidinâ Ya'kûb, Seyyidinâ Yûsuf, Seyyidinâ Eyyûb, Seyyidinâ Şu'ayb, Seyyidinâ Mûsâ, Seyyidinâ Hârûn, Seyyidinâ Dâvûd, Seyyidinâ Süleymân, Seyyidinâ Yûnus, Seyyidinâ İlyâs, Seyyidinâ Elyesa, Seyyidinâ Zülkifl, Seyyidinâ Zekeriyâ, Seyyidinâ Yahyâ, Seyyidinâ İsâ, Salâten dâimeten bi devâmi Mülkike ve ekrimhüm bi ecameli selâmike ve Rıdvânike.

Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi, mağfireti ve hidayeti hepimizin üzerine olsun. Bugün burada, kalplerimizin ilacı, ruhlarımızın şifası, başlarımızın tacı Sevgili Peygamberimiz Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem)'in o gül kokulu hayatından, belki de çokça üzerinde durmadığımız ama O'nun (s.a.v.) şahsiyetini ilmek ilmek dokuyan iki mühim vasfını, iki "insani" yönünü konuşacağız: Çobanlığı ve Tüccarlığı.

Neden bunları konuşacağız? Çünkü bazen O'nun (s.a.v.) bir "beşer", bir "insan" olduğunu, bizim gibi yiyip içtiğini, çarşıda pazarda yürüdüğünü unutabiliyoruz. Oysa Rabbimiz Furkan Suresi'nde buyuruyor: *"Bu ne biçim peygamber; (bizim gibi) yemek yiyor, çarşılarda dolaşıyor!"* dediklerini aktarır (Furkan, 7). İşte O'nun (s.a.v.) çarşıda dolaşması, O'nun (s.a.v.) koyun gütmesi, bizlere "dünya içinde ahireti yaşamaman", "halk içinde Hak ile beraber olmanın" en muazzam dersini verir.

Kainatın iftihar tablosu Efendimiz Muhammed'in (s.a.v.) hayatı, risalet öncesi ve sonrası diye ikiye ayrılabilir. Hakikatte bu iki devre birbirini tamamlayan, biri diğerinin tohumu mahiyetinde olan süreçlerdir. Cenab-ı Hak, son elçisini insanlığa göndermeden önce, O'nu (s.a.v.) hayatın en yalın ve en karmaşık iki alanında eğitmiştir: Doğanın kucağında, fitratla baş başa kalınan **Çobanlık** ve insan ilişkilerinin en girift, nefsin en çok sınındığı **Ticaret**.

Peygamberlerin Ortak Sünneti: "Çoban Olmayan Nebi Yoktur"

İslam kaynaklarında, peygamberlerin hayat serüvenleri incelendiğinde, hemen hepsinin yolunun bir şekilde çobanlıktan geçtiği görülür. Bu hakikat, bizzat Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem tarafından, ashabıyla yaptığı samimi bir sohbet esnasında teyit edilmiştir.

Ebu Hureyre'den (r.a.) rivayet edildiğine göre, Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellemi şöyle buyurmuştur: *"Allah hiçbir peygamber göndermedi ki, o koyun çobanlığı yapmış olmasın."* Ashab-ı Kiram şaşırdı, "Sen de mi Ey Allah'ın Resülü?" diye sordular. Efendimiz (s.a.v.) o mütevazı haliyle cevap verdi: *"Evet, ben de Mekke ehline Karârî (denilen mevkide) birkaç kırat (ücret) karşılığında koyun güderdim."*

Bu hadis-i şerif, nübüvvet görevi ile çobanlık vazifesi arasında ontolojik bir bağ kurar. Musa (a.s.) Medyen'de Şuayb'ın (a.s.) sürülerine on yıl çobanlık yapmış, Davud (a.s.) sapanıyla sürüsünü korurken ilahi tesbihatı öğrenmişti. Peki, neden deve veya sığır değil de koyun? Bu sorunun cevabı, liderlik sanatının inceliklerinde gizlidir.

Koyun Fitratı ve Liderlik Psikolojisi

Alimler ve hikmet ehli, çobanlık mesleğinin seçilmesinde derin hikmetler bulmuşlardır. Sığır ve deve gibi hayvanlar, daha dayanıklı, daha güçlü ve bazen daha itaatkâr olabilirken; koyun fitratı itibarıyla zayıf, ürkek ve çabuk dağılan bir yapıya sahiptir.

Zayıflık ve Savunmasızlık

Koyun, kurda karşı kendini savunamaz. Çoban, onun tek kalkanıdır. Bu durum, Peygamberde "ümmetini her türlü tehlikeden koruma" (Himaye) duygusunu geliştirir.

Dağılma Eğilimi

Koyun sürüsü en ufak bir korkuda dağılır. Onları toplamak güç kullanılarak değil, şefkat ve sabırla mümkündür.

İlgiye Muhtaçlık

Her bir koyunla tek tek ilgilenmek gerekir; yaralananı sarmak, zayıf olanı kucakta taşımak icap eder. İbn Hacer el-Askalani'nin şerhine göre; koyun gütmek, insana hilm (yumuşak huyluluk) ve şefkat kazandırır. Zira onlarla uğraşan kişi, onların zayıflıklarına sabretmeyi, dağıldıklarında onları toplamayı, otlak bulmak için diyar diyar gezmeyi öğrenir. Bu, gelecekte insan topluluklarını idare edecek, onların farklı mizaçlarına, isyanlarına ve cehaletlerine karşı sabır gösterecek bir lider için en mükemmel hazırlıktır.

Tasavvuf ehli ve Kısas-ı Enbiya kaynakları, çobanlık dönemine dair daha batını (içsel) tecrübelerden de bahseder. Risale-i Nur külliyatında ve bazı rivayetlerde geçen "kurdun çobanla konuşması" hadisesi, peygamberlik otoritesinin sadece insanlara değil, vahşi doğaya da şamil olduğunun bir işaretidir. Bir rivayette, kurdun biri çobanın sürüsünden bir koyunu kapar. Çoban, kurdu kovalayıp koyunu kurtarır. Kurt bir tepenin üzerine oturup çobana seslenir: "Allah'tan korkmadın mı? Allah'ın bana gönderdiği rızık elimden aldın." Çoban hayretler içinde, "Konuşan kurt!" deyince, kurt ona daha büyük bir hayreti, yani Medine'deki Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellemi haber verir. Bu menkıbeler, Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in çobanlık döneminde doğayla kurduğu ilişkinin, sıradan bir hayvancılık faaliyeti olmadığını; O'nun (s.a.v.) kainattaki her zerre ile, her canlı ile bir "ünsiyet" (dostluk) kurduğunun göstergesidir.

Şakk-ı Sadr (Göğsün Yarılması) ve Kalbin İmarı

Beni Sa'd yurdunda, Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem süt kardeşiyle kuzuları otlatırken gerçekleşen en mühim hadise, "Şakk-ı Sadr" yani göğsün yarılması olayıdır. Cebrail (a.s.) gelmiş, o küçük çocuğun göğsünü açmış, kalbini çıkarmış ve içindeki "şeytanın hazzı" olan siyah pıhtıyı (alaka) çıkarıp atmıştır. Ardından o mübarek kalbi, altın bir tas içinde Zemzem suyu ile yıkayıp yerine koymuştur.

Bu hadise, zahiri anlamda bir cerrahi müdahale gibi görünse de, batını anlamda, nefis-i emmarenin (kötülüğü emreden nefis) etkilerinin o temiz kalpten silinmesi, kalbin ilahi nurlarla, iman ve hikmetle doldurulması işlemidir. Çobanlık yaptığı o ıssız vadiler, O'nun (s.a.v.) kalbinin dünyevi kirlerden arındırılıp, vahy-i ilahiye taşıyabilecek bir kapasiteye ulaştırıldığı ameliyathane olmuştur.

Kervan Yollarında Bir Emin – Ticaret

Çölün sessizliğinde pişen, tefekkürle olgunlaşan Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem, gençlik çağına geldiğinde hayatın en hareketli, en gürültülü ve insan nefsinin en çok sındığı sahneye, **Ticarete** adım atmıştır.

Cahiliye dönemi Mekke'si, tarıma elverişsiz coğrafyası nedeniyle tamamen ticarete dayalı bir ekonomiye sahipti. Kureyş suresi'nde işaret edilen "İlaf" (güvenlik anlaşmaları), Kureyşlilerin kışın Yemen'e, yazın ise Şam'a (Suriye) düzenledikleri ticaret seferlerini teminat altına alıyordu. Bu kervanlar, sadece mal taşıyan develer dizisi değil; kültürlerin, dinlerin ve haberlerin taşındığı birer iletişim ağıydı. Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem de amcası Ebu Talib'in himayesinde bu ağa dahil olmuş, genç yaşta uluslararası ticaretin dinamiklerini öğrenmiştir.

Henüz 9 veya 12 yaşlarındayken amcasıyla çıktığı Şam yolculuğu, O'nun (s.a.v.) sadece ticari değil, ruhani kimliğinin de keşfedildiği bir sefer olmuştur. Kervan, Suriye topraklarındaki Busra şehrine vardığında, bir manastırda yaşayan Rahip Bahira, kervanın üzerinde süzülen ve sadece o çocuğu gölgeleyen bir bulutu fark etmiştir. Kervan mola verip bir ağacın altına oturduğunda, ağacın dallarının o çocuğun üzerine eğildiğini görmüştür.

Bahira, Ebu Talib'e ısrarla bu çocuğun kim olduğunu sormuş, O'nun sırtındaki nübüvvet mührünü görmüş ve eski kitaplarda (Tevrat ve İncil) okuduğu "Son Peygamber" in alametlerini O'nda teşhis etmiştir.

Bahira'nın Ebu Talib'e uyarısı manidardır: "Bu çocuğu Şam'a götürme, Yahudiler (veya Romalılar) O'nu tanırsa zarar verebilirler. Çünkü bu yeğenin şanı çok büyük olacaktır". Bu olay, Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ticaret yolculuklarının bile ilahi bir koruma ve gözetim altında gerçekleştiğini gösterir.

Efendimiz (s.a.v.) genç bir delikanlı. Mekke'de yaşıyor. Arkadaşları düğünlerde, eğlencelerde. Bir gün, koyunlarını güttüğü arkadaşına diyor ki: "*Kardeşim, koyunlarıma bir göz kulak olsan da ben de Mekke'ye insem, gençler gibi o düğün evlerindeki eğlenceleri bir seyretsem, masalları dinlesem...*"

Bakın Allah (c.c.) Habibini (Sevgilisini) nasıl koruyor! O (s.a.v.) şehre iniyor, tam eğlencenin olduğu yere

yaklaşıyor ki; üzerine tatlı bir ağırlık, bir uyku çöküyor. Oracıkta sızıp kalıyor. Ne sazi duyuyor, ne sözü. Güneş yüzünü yakınca uyanıyor. Geri dönüyor. Arkadaşı soruyor: "Ne yaptın ey Muhammed?" O (s.a.v.) cevap veriyor: "Hiçbir şey! Sadece uyumuşum."

Bu olay bir kez daha tekerrür ediyor.

Allah, sevdiği kulunu günahın, gafletin, malayani işlerin içine sokmaz. Eğer bir günah işleyecekken önüne bir engel çıkıyorsa, uykun geliyorsa, işin ters gidiyorsa üzülme; belki de Rabbin seni "Cahiliye kirinden" koruyordur. O (s.a.v.) daha peygamber değilken bile haramdan, boş eğlenceden böyle muhafaza edilmişti.

Hız. Hatice ile Ortaklık ve Maysara'nın Raporu

Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem (s.a.v.) ticari hayatının zirvesi, Mekke'nin soylu ve zengin iş kadını Hız. Hatice (r.anha) ile kurduğu ortaklıktır. Hız. Hatice, "Tahire" (Temiz) lakabıyla anılan, ticaret kervanlarını yönetecek güvenilir adamlar arayan feraset sahibi bir hanımdı. Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem (s.a.v.) "Doğru Sözlü" (Es-Sadık) ve "Güvenilir" (El-Emin) şöhretini duyunca, O'na diğerlerine verdiğinin iki katı ücret teklif ederek Şam kervanının başına geçirdi.

Hız. Hatice, güvenilir kölesi Maysara'yı da O'nun yanına yardımcı olarak verdi. Bu yolculuk, ticari bir seferden öte, Hız. Hatice'nin gönlüne düşecek olan muhabbet tohumlarının ekildiği bir seferdi.

Maysara'nın Gözlemleri: Kervan döndüğünde Maysara, "Ey Hatice! O (s.a.v.) öyle bir insan ki, yolda yürürken bulutlar onu gölgeliyordu. O öyle bir tacir ki, alışverişte asla yalan söylemiyor, malın kusurunu gizlemiyor, kimseyi kandırmıyordu."

Hız. Hatice validemizin kervanıyla Şam'a (Busra'ya) gittiği zaman... Kervan mola verir. Efendimiz (s.a.v.) gider, kurumaya yüz tutmuş yaşlı bir zeytin ağacının (veya bir ağacın) altına oturur.

Oradaki manastırın rahibi Nestor, köle Meyser'e sorar: "Şu ağacın altındaki zat kimdir?"

Meyser: "O, Kureyşli bir haram ehlidir."

Rahip Nestor heyecanlanır: "Şunu iyi bil ki; o ağacın altına şu vakitte peygamberden başkası oturmaz! İsa'dan sonra o ağacın altına kimse oturmadı, o ağaç yeşermemişti."

Ve Meyser yol boyunca izler; güneş ne zaman yakıcı olsa, iki melek (veya bir bulut) gelir O'nun (s.a.v.) başının üzerinde gölge yapar.

Doğa, taşıyla toprağıyla, ağacıyla O'nu tanıyordu. O (s.a.v.), kainatın efendisiydi ama bir ağaç gölgesine sığınacak kadar da aciz bir kuldu. O ağaç, kurumuş dallarıyla O'na şemsiye olarak aslında bize şunu fısıldıyordu: "Ey insanlar! Biz O'nu tanıdık, yeşerdik. Siz de O'nu tanıyın ki gönülleriniz yeşersin!"

Bu, Hız. Hatice'nin kalbinde O'na karşı derin bir saygı ve sevgi uyandırdı. Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem, ticaretin hile ve yalanla değil, dürüstlük ve bereketle yapılacağını ispatlamıştı. Bu dürüstlük, O'na hem dünyevi bir refah hem de Hız. Hatice gibi eşsiz bir hayat arkadaşı kazandırdı.

Bir gün pazarda bir Yahudi tüccar ile alışveriş yaparken, adam O'ndan yemin etmesini ister. "Lat ve Uzza'ya yemin et" der. Efendimiz (s.a.v.) buyurur ki: "Ben asla onlara yemin etmem!" Adam O'nun yüzündeki nuru, sözündeki sadakati görünce şöyle der: "Söz senin sözündür." Ve O'nun beklenen son peygamber olduğunu ferasetiyle anlar.

Hilfu'l-Fudûl (Erdemliler İttifakı) ve Adalet Mücadelesi

Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem (s.a.v.) öncesi sosyal hayatındaki en parlak sayfalardan biri, henüz 20 yaşlarındayken Hilfu'l-Fudûl cemiyetine katılmasıdır. Mekke, ticaretin merkezi olduğu kadar, gücün hukuku ezdiği bir yerdi. Yemen'den gelen Zübeydli bir tüccar, malını Mekke'nin ileri gelenlerinden As b. Vail'e satmış, fakat parasını alamamıştı. Çaresiz kalan adam, Ebu Kubeys dağına çıkıp feryat ederek hakkını aradı.

Bu zulme sessiz kalamayan bazı vicdanlı Mekkeliler (Abdullah b. Cud'an'ın evinde), "Deniz bir tüyü ıslatacak kadar su bulundurduğu sürece; mazlumun hakkını zalimden alıncaya kadar mazlumla beraber olacaklarına" dair yemin ettiler. Genç Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellemi de bu yemine katıldı.

Nübüvvetten sonra Efendimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellemi, bu olayı şöyle övmüştür:

"Ben Abdullah b. Cud'an'ın evinde öyle bir antlaşmaya şahit oldum ki, onu kızıl develere (Arapların en değerli malı) değişmem. İslam'da da böyle bir ittifaka çağırılsam, derhal icabet ederdim."

Bu, O'nun (s.a.v.) adalet anlayışının evrensel olduğunu gösterir. Zulme karşı durmak için, mağdurun dini, dili veya kabilesi önemli değildir. O (s.a.v.), sadece Müslümanların değil, tüm mazlumların sığınağı olan bir "Adalet Peygamberi"dir.

Hubâşe Panayırı ve Diğer Pazarlar

Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem, sadece Şam ve Yemen yollarında değil, yerel pazarlarda da aktifti. Kaynaklar, O'nun Ukaz, Mecenne ve Zülmecaz gibi panayırların yanı sıra, Tihame bölgesindeki Hubâşe Panayırına da katıldığını doğrulamaktadır.

Arkeolojik çalışmalarla yeri tespit edilen bu pazar, cahiliye döneminin en büyük ticaret merkezlerinden biriydi. Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in burada alışveriş yapması, O'nun toplumsal hayatın tam merkezinde olduğunu, insanları, kabileleri, örfleri ve ticari hileleri yakından tanıdığını gösterir. Bu tecrübe, ileride Medine pazarını kurarken ve ticari hukuku düzenlerken O'na (s.a.v.) zemin oluşturmuştur.

Kavram (Arapça)	Anlamı	Peygamberi Uygulama
El-Emin	Güvenilir	Düşmanları bile değerli eşyalarını O'na emanet ederdi.
İkale	Alışverişi bozma	Pişman olan müşterinin malını geri almayı teşvik ederdi.
Murâbaha	Kâr ekleyerek satma	Maliyeti ve kârı dürüstçe açıklayarak satışı yapardı.
Neceş	Fiyat kızıltırma	Alıcı olmadığı halde fiyatı artırmayı yasakladı.

Tüccarın Terazisi, Müminin Aynası – Ticaret Ahlakı

Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem, ticareti sadece bir geçim kaynağı (maîşet) olarak görmemiş, onu bir ibadet ve ahlak eğitimi sahasına dönüştürmüştür. O'nun (s.a.v.) getirdiği prensipler, vahşi kapitalizmin "bırakınız yapsınlar" anlayışına karşı, vicdanlı ve sorumlu bir "Rahmani Ticaret" modelini inşa etmiştir.

Dürüst Tüccarın Manevi Makamı

Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem, dürüst tüccarı o kadar yüceltmıştır ki, onu ahirette en yüksek mertebelerle müjdelemiştir:

"Doğru sözlü ve güvenilir tüccar, kıyamet gününde peygamberler, sıddıklar ve şehitlerle beraberdir."

Neden bir tüccar, canını veren bir şehit ile aynı safta tutulmuştur? Çünkü savaş meydanında düşmanla savaşmak "Küçük Cihad" ise, pazar yerinde nefsin açgözlülüğü, yalan söyleme dürtüsü ve haksız kazanç hırsıyla savaşmak "Büyük Cihad"dır. Eline fırsat geçtiği halde hile yapmayan, müşterinin bilgisizliğinden yararlanmayan tüccar, nefsinin başını ezmış bir manevi kahramandır.

Örnek Olaylar ve Nebevi Prensipler

"Seni Üç Gündür Bekliyorum" (Sözünün Eri Olmak)

Bu kıssa, sözünde durmanın zirvesidir

Abdullah bin Ebi'l-Hamsâ (r.a.) anlatıyor:

"Peygamberlik gelmeden önce O'nunla bir alışveriş yapmıştım. O'na borçlandım. *"Sen burada bekle,*

parayı alıp hemen geliyorum" dedim. Gittim... Ama unuttum! Aklıma geldiğinde aradan tam üç gün geçmişti.

Koşarak o yere gittim. Bir de ne göreyim! O (s.a.v.) hala orada bekliyor!

Beni görünce ne kızdı, ne bağırdı. Sadece o sükunetiyle şöyle dedi:

"Ey delikanlı! Bana zahmet verdin. Ben üç gündür burada seni bekliyorum."

Düşün! Cep telefonu yok, haberleşme yok. *"Gelmezse gelmesin"* deyip gitmiyor. *"Söz verdim, ya gelirse ve beni bulamazsa?"* diye üç gün bekliyor. Bugün *"5 dakika bekledim gelmedin, gittim"* diyen bizlere ne büyük bir ders! Müslümanın sözü, senettir. Müslümanın sözü, beklemeyi gerektirir.

Ortaklık Ahlakı: Saib b. Ebi's-Saib

Mekke'nin fethinden sonra, cahiliye dönemindeki ticaret ortağı Saib b. Ebi's-Saib, Efendimiz'in (s.a.v.) yanına geldi. Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem onu görünce, *"Hoş geldin kardeşim ve ortağım! Sen ne inatlaşır ne de hile yapardın"* diyerek iltifat etti.

Ders: Yıllar geçse de vefayı unutmamak, eski dostun hakkını teslim etmek ve ticaretle *"çekişmemeyi"* (müraat) bir erdem olarak sunmak, O'nun ahlakının şiarıdır.

Islak Buğday Kıssası (Aldatan Bizden Değildir)

O (s.a.v.), Medine pazarını denetlerken bir buğday yığını görür. Elini o yığının içine daldırır. Bakar ki üstü kuru, altı ıslak!

Satıcıya sorar: *"Bu nedir?"*

Satıcı: *"Ya Resulallah, yağmur yağdı, ıslandı."*

Efendimiz (s.a.v.) o meşhur, ticari ahlakın anayasası olan sözü söyler:

"O ıslak kısmı üste koysaydın da insanlar görseydi ya! Bizi aldatan, bizden değildir."

Kıssadan Hisse:

Peygamberimiz (s.a.v.) bize şunu öğretiyor: *"Malını sat, ama ahiretini satma."* Kusuru gizleyerek kazandığın 3-5 kuruş, evine ateş olarak girer. Açık ol, şeffaf ol, bereket yağsın.

Mekke'de cahiliye dönemi... Güçlünün zayıfı ezdiği, *"altta kalanın canı çıksın"* denilen günler. İraş kabilesinden garip bir tüccar, develeriyle Mekke'ye gelir. Ebu Cehil, bu adamdan develerini satın alır ama parasını vermez. Oyaladıkça oyalar, adamı kapıdan kovar.

Zavallı tüccar, çaresizce Kureyş'in meclisine gider, derdini anlatır. Oradaki müşrikler, Efendimiz (s.a.v.) ile alay etmek için, bir köşede oturan Peygamberimizi gösterirler:

"Bak, şu köşede oturan zatı görüyor musun? Git O'na söyle, senin paranı Ebu Cehil'den O alır." (Haşa, Efendimiz'in fakirliği ve Ebu Cehil'in kibriyle eğlenecekler akıllarınca.)

Adamcağız saflıkla gider, Efendimiz'e: *"Ey Allah'ın kulu! Şu adam paramı vermiyor, bana yardım et"* der. Efendimiz (s.a.v.) hiç tereddüt etmez, *"Yürü gidelim"* der. O müşrikler de arkalarından kıs kıs gülerek adam takarlar, *"Bakın şimdi Muhammed nasıl rezil olacak, Ebu Cehil O'nu nasıl kovacak"* diye.

Ebu Cehil'in kapısına varırlar. Efendimiz (s.a.v.) kapıyı sertçe vurur. Ebu Cehil öfkeyle çıkar ama Efendimiz'i (s.a.v.) karşısında görünce rengi kül gibi olur, titremeye başlar.

Efendimiz (s.a.v.) tek bir cümle söyler: *"Bu adamın hakkını ver!"*

Ebu Cehil, kekeleyerek *"Derhal, hemen"* der, içeri koşar ve parayı kuruşu kuruşuna getirip adama verir.

Müşrikler şoktadır. Sonra Ebu Cehil'e sorarlar: *"Sen ne yaptın? Neden korktun?"*

Ebu Cehil der ki: *"Kapıyı açtığımda Muhammed'in arkasında öyle bir erkek deve gördüm ki, başı göklere değiyordu. Eğer itiraz etseydim beni oracıkta parçalayacaktı!"*

Hicret yolculuğunda, Efendimiz (s.a.v.) ve Hz. Ebu Bekir, Ümmü Ma'bed isminde bir kadının çadırına uğrarlar. Kadın fakirdir, kuraklık vardır. Çadırın bir köşesinde zayıf, cılız, sütü çekilmiş bir koyun durmaktadır. Sürüye katılamayacak kadar halsizdir.

Efendimiz (s.a.v.) sorar: *"Bu koyunun sütü yok mu?"*

Kadın: "O sütün kesileli çok oldu, takati yok ki otlasın."
Efendimiz (s.a.v.) izin ister: "Müsaade edersen sağayım mı?"
Kadın şaşırarak "Eğer süt bulabilirsen sağ" der.

İşte o an, Kâinatın Efendisi, o mübarek ellerini koyunun memesine sürer, Besmele çeker ve dua eder. O kuru memeler bir anda sütle dolar, taşar! Önce Ümmü Ma'bed'e içirir, sonra yanındakilere, en son kendisi içer. Kabı doldurup kadına bırakırlar.

Kocası Ebu Ma'bed gelip de süt dolu kabı görünce şaşırır: "Bu kuraklıkta, bu cılız koyundan bu sütü kim sağdı?"

Ümmü Ma'bed o muhteşem tarifi yapar: "Mübarek bir zat uğradı... Konuşması sanki dizilmiş inciler gibiydi. Yüzü ayın on dördü gibi parlaktı..

O (s.a.v.), ümmetinin kurumuş maneviyatını da böyle diriltmiştir. O'nun eli nereye değerse orası bereketlenir. Bizim de ticaretimize O'nun sünneti değerse, azımız çok, kıtlığımız bolluk olur inşallah.

Mutaffifin Uyarısı: Ölçüde Hile

Kur'an-ı Kerim, Mutaffifin Suresi'nde "Ölçüde ve tartıda hile yapanların vay haline!" diyerek, ticari ahlaksızlığı şiddetle kınar. Onlar, alırken tam ölçen ama satarken eksik tartanlardır. Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem, Medine'ye hicret ettiğinde oranın pazarında hile yaygındı. O (s.a.v.), "Kim bizi aldatırsa bizden değildir" buyurarak, ticaretin sadece mal değişimi değil, bir "güven alışverişi" olduğunu ilan etmiştir.

Temel Ticari Düsturlar

Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sünnetinden süzülen şu prensipler, bugünün iş dünyasına ışık tutmaktadır:

Şeffaflık (Beyan): "Alıcı ve satıcı dürüst olur ve malın kusurunu açıklarlarsa alışverişleri bereketlenir. Yalan söyler ve kusuru gizlerlerse, kâr etseler bile bereketleri gider."

Kolaylık (Semâha): "Satarken, alırken ve alacağını isterken kolaylık gösteren kula Allah rahmet etsin."

Yeminden Sakınma: "Ticarette çok yemin etmekten sakının. Çünkü yemin malı sattırır ama bereketi yok eder."

Sadaka ile Temizleme: "Ey tüccarlar topluluğu! Alışverişe boş söz ve yemin karışır. Onu sadaka ile temizleyin."

Zahiri hayatın ötesine bakan Tasavvuf ehli, Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in çobanlığını ve ticaretini, ruhun tekamül yolculuğunun sembolleri olarak yorumlamışlardır.

Mevlana Celaleddin-i Rumi: Musa ve Çoban

Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in (s.a.v.) çobanlığı da, O'nun ümmi (okuma yazma bilmeyen) oluşuyla birleşince, ilahi bilgiye (Ledün ilmi) doğrudan, aracısız ve saf bir şekilde muhatap oluşunun simgesidir. O, kelimelerin kalıplarına sıkışmamış, hakikatin özüne ulaşmış bir Gönül Çobanıdır.

İmam Gazali: Kesb'in Sırları

İmam Gazali, İhya'sında "Kesb" (kazanç) bahsini açarken, Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ticaretini, dünyevileşmek değil, bilakis dünyayı ahirete sermaye yapmak olarak yorumlar. Ona göre ticaret, "Farz-ı Kifaye"dir; yani toplumun ihtiyacını karşılamak bir ibadettir. Tüccar, eğer niyeti halis ise, pazarda geçirdiği her an ibadet halindedir. Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in hayatı, "El kârda, gönül Yâr'da" (Halk içinde Hak ile beraber olmak - *Halvet der Encümen*) düsturunun en mükemmel örneğidir.

Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in (s.a.v.) hayatına bu pencereden baktığımızda, O'nun sadece camide namaz kıldıran bir imam değil; koyun sağan bir çoban, kervan yöneten bir lider, pazarlık yapan bir müşteri, hakkı gözeten bir ortak olduğunu görüyoruz.

O'nun (s.a.v.) çobanlığı, bize **Merhameti** öğretir. Doğaya, hayvana, kurda, kuşa, yetime ve yoksula şefkatle bakmayı... Bir koyunun ayağına diken batsa içi sızlayan o Peygamberin ümmeti olarak, bugün birbirimize ve çevremize ne kadar hoyrat davrandığımızı sorgulamalıyız.

O'nun (s.a.v.) ticareti, bize **Güveni** öğretir. "El-Emin" olmadan "El-Mümin" olunamayacağını... Ticaretin sadece para kazanmak değil, insan kazanmak, gönül kazanmak ve helal lokma ile nesiller inşa etmek olduğunu...

Muhyiddin İbnü'l-Arabî ve diğer büyük veliler, O'nun (s.a.v.) beşeriyetinin (insan oluşunun) aslında bize en büyük rahmet olduğunu söylerler. Eğer O (s.a.v.) melek olsaydı, "O melek, biz yapamayız" derdik. Ama O (s.a.v.), tozlandı, yoruldu, susadı, acıktı. O'nun ticareti, dünya sevgisi için değildi. O (s.a.v.), kazandığını anında infak ederdi. Hz. Hatice ile evlendiğinde büyük bir servetin idaresi eline geçti ama O (s.a.v.), yine hasır üstünde uyumayı tercih etti.

Buradaki hikmet şudur:

Para ve dünya, geminin altındaki su gibidir. Su gemiyi yüzdürür (ticaret, rızık lazımdır). Ama su geminin içine girerse, gemi batar.

Resulullah (s.a.v.) dünyayı eline aldı, cebine koydu ama asla kalbine koymadı.

O'nun (s.a.v.) ticareti, insanlara hizmetti.

O'nun (s.a.v.) çobanlığı, mahlukata merhametti.

Bize düşen, O'nun (s.a.v.) çoban kepeneğindeki tevazuyu ve tüccar terazisindeki adaleti kuşanmaktır.

O'nun (s.a.v.) ahlakıyla ahlaklanmak, O'nun (s.a.v.) boyasıyla (Sıbğatullah) boyanmak, dünyayı bir pazar yeri, ahireti ise o pazarın kârı olarak görüp, ömrümüzü O'nun (s.a.v.) gibi bereketli kılmaktır.

Sözümüzü Yunus Emre'nin o yanık nefesiyle bağlayalım:

"Adı güzel, kendi güzel Muhammed..."

Allah bizi O'nun (s.a.v.) şefaatine, ahlakına ve yoluna layık eylesin, bizleri O'nun (s.a.v.) ahlakı ile ahlaklandırın, O'nun (s.a.v.) edebi adabı ve hayasıyla donatsın, O'nun (s.a.v.) takvası ile takvalandırın, O'nu (s.a.v.) her zerremiz üzerine yazsın, özümze yazsın, O'nun (s.a.v.) nuruna bizleri ayna eylesin, O'na (s.a.v.) en yakın kıldıklarından eylesin. Amin.

Seyyidimizden:

Resulullah (s.a.v.), daha çok küçük yaşta gittiği yere bereket getiren, huzur getiren, merhamet getiren, insanları birbirine barıştıran bir mizaç vardı onda. Allah onu öyle yaratmıştı.

Daha altı yaşlarındayken çobanlığa orada çok erken yaşta başlarlar. Tabii o zamanlar Mekke'nin dışına gidiyorlardı çobanlıkla. Öyle çok yeşillik yer bulmak çok zordur. Sebebi bu ya; Resulullah (s.a.s.)'in diyelim 100 tane, 150 tane koyunu var... Her geldikleri zaman ağızlarına kadar süt dolar koyunların memeleri. Tabii diğer çobanlara, çoban sahipleri derler: "Ya niçin Muhammed'in olduğu yere, niçin gitmiyorsunuz? Ya diyorlar, biz ondan daha iyi yerlere gidiyoruz, daha yeşilli yerlere gidiyoruz." Buna rağmen bizim koyunlar da böyle diyor.

Ve ısrarla takip ederler Resulullah (s.a.v.)'i. Resulullah (s.a.v.) böyle biraz uykuya kaldığı zaman bütün koyunlar Resulullah (s.a.v.)'in çevresini kapatırlar. Hiçbiri bir yere gitmez, o da onlarla beraber uyurlar. O zamanki insanlar aslında Peygamber Muhammed (s.a.v.)'in gelecekte gerçekten büyük bir insan olacağını, insanlığa faydalı olacağını o hallerden anlıyorlardı. Peygamberlik kısmını anlayamıyorlardı ama geleceğin büyük lideri, büyük insanı, topluma büyük şeyler kazandıracağını hayvanların Resulullah (s.a.v.)'e olan o saygısı, o toplanması ve getirdiği bereketten bilen insanlar anlıyorlardı. Yani Resulullah (s.a.v.)'in çobanlığı, —kim çobanlık yapmışsa— her zaman bereketli geçerdi. O koyunlar diğer koyunlardan her zaman daha güzel olurlardı. Resulullah (s.a.v.)'in böyle güzel bir huyu vardı ve bu güzel meziyetler diğer çobanlarda olmadığı için diğer çobanlar bundan dolayı sahipleri tarafından azarlanırdı.

Yani Resulullah (s.a.v.)'in çobanlığı çok güzeldi. Hayvanlara bakışı mükemmeldi. O gerçekten her zaman hayvanlara olsun, her şeye karşı koruyucuydu, kollayıcıydı, merhametliydi ve bereketi Allah onun elinden ihsan etmişti.

Ve Resulullah (s.a.v.) daha küçük yaştan beri gerçekten doğaya karşı sevgisini cömertçe kullanan bir insandı. Ama her zaman aklımızda olacak olan şey şudur; ayet-i kerimde de işaret edildiği üzere:

"De ki: Ben de sizin gibi ancak bir beşerim..." (Kehf Suresi, 110. Ayet / Fussilet Suresi, 6. Ayet)

O, Allah-u Teala'nın kulu olan bir beşerdir ve beşerliğin en üst makamındaydı Resulullah (s.a.v.).

Mert bize bunu güzel anlattı. Sonra küçük yaşta amcası Ebu Talib'in yanında tüccarlığı vardı. Tüccarlıkta ilk başlanan aşama şu oluyor genelde: Önce deve kervanlarındaki malların kollanması için bekçilik yapmakla başlıyor. Sonra yavaş yavaş kütüp ticari emtiaların satılmasıyla ilgili başlıyor.

Muhammed (s.a.v.)'in olduğu kervana bilinen hiçbir baskın düzenlenmemiştir. O'nun (s.a.v.) gittiği kervandaki insanlar her zaman kendilerini emniyette hissetmişlerdir. Her zaman gölgelenecek yer bulmuşlardır. Her zaman onların gittiği yerde su kesinlikle bulunmuştur ve Muhammed (s.a.v.)'in olduğu kervanda muhakkak ticaret her zaman karlıdır. O yüzden insanlar Muhammed (s.a.v.) eğer bir ticarete çıkmışlarsa kendilerini güvende, emniyette hissederlerdi. Bir beşerdir ama muhakkak o içimizdeyken hepimiz güvendeyizdir, hepimiz bereketteyizdir ve hepimiz susamışsak muhakkak su bulacağızdır.

Biz de inşallah hayatımıza Resulullah (s.a.v.)'i ne kadar alırsak... Ailemizin iyi bir çobanı, hayatımızın iyi bir tüccarı oluruz. Allah Resulü'nü hayatımıza ne kadar katarsak; Allah-u Teala hanemize bereket, evimize huzur, ruhumuza aydınlık, aklımıza da feraset verir.

İnşallah Rabbil Alemin bu anlatılanları anlamayı, hayatımıza idrak etmeyi ve insanlara faydalı olmayı nasip etsin inşallah.